

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: монография / Е.В. Лапин. – Сумы: Университетская книга, 2004. – 360 с.
2. Воронкова А. Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. Монография / А. Э. Воронкова. – Луганск: Изд – во Восточноукр. нац. ун-т, 2000. – 315 с.
3. Косицки Д, Перерва П. Г., Косенко А. П. Стратегічне управління виробничим потенціалом і підвищення конкурентоспроможності підприємства: зб. наук. пр. НТУ «ХПІ» [Тематичний випуск «Технічний прогрес і ефективність виробництва». / Д. Косицки, П. Г. Перерва, А. П. Косенко. – Харків – 2010. – № 62. – 179 с.
4. Іщук С. О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування і розвитку. Монографія / С. О. Іщук. – Львів: ІРД НАН України, 2006. – 278 с.
5. Должанський І.З., Загорна Т.О. та ін. Управління потенціалом підприємства: навч. пос. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Рашупкіна – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.

УДК 658:330.341.1:672.1

Гончарук О.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки промисловості
Національної металургійної академії України***РОЗРОБКА МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

У статті уточнено визначення терміну «виробничий потенціал», його місце у структурі сукупного потенціалу підприємства. Обґрунтовано методичні положення щодо його обчислення з урахуванням особливостей металургійних підприємств. Наведено методи визначення досягнутого та перспективного виробничого потенціалу на основі значень виробничої потужності провідних агрегатів, очікуваного терміну функціонування виробничого потенціалу, темпу його зростання. Розроблено інтегральний показник виробничих компетенцій компанії.

Ключові слова: виробничий потенціал, металургійне підприємство, ресурси, виробничі компетенції, виробнича потужність, фізична придатність, моральна придатність, оцінка виробничого потенціалу.

Goncharuk O.V. РАЗРАБОТКА МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОЦЕНКИ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье уточнено определение термина «производственный потенциал», его место в структуре совокупного потенциала предприятия. Обоснованы методические положения его расчета с учетом особенностей металлургических предприятий. Приведены методы определения достигнутого и перспективного производственного потенциала на основе значений производственной мощности ведущих агрегатов, ожидаемого срока функционирования производственного потенциала, темпа его роста. Разработан интегральный показатель производственных компетенций компании.

Ключевые слова: производственный потенциал, металлургическое предприятие, ресурсы, производственные компетенции, производственная мощность, физическая годность, моральная годность, оценка производственного потенциала.

Goncharuk O.V. DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL SUPPORT ESTIMATION OF PRODUCTION POTENTIAL OF METALLURGICAL ENTERPRISES

The definition of «production potential», its place in the structure of the aggregate potential of the company have been specified in the article. Methodological aspects of the calculation of the production potential have been substantiated taking into account peculiarities of metallurgical enterprises. Methods for determining the achieved and future production potential based on the values of production capacity of main aggregates, the expected lifetime of productive capacity, the speed of its growth have been given. The integral index of production competence has been developed.

Keywords: production potential, metallurgical enterprise, resources, production competences, production capacity, physical wear, moral wear, assessment of production potential.

Постановка проблеми. Останнім часом умови господарювання в Україні суттєво ускладнилися. Численні негативні чинники, що вплинули на вітчизняну економіку – військові дії, втрата ринків збуту, значне здороження виробничих ресурсів, згортання інвестицій та зовнішнього фінансування, реформаційні процеси, песимістичні настрої споживачів тощо, призвели до суттєвого падіння виробництва в більшості галузей народного господарства. Так, обсяги промислової продукції за січень-травень 2015 року складають лише 78,8% від аналогічного показника минулого року [1].

Однією із галузей, що найбільш відчутно постраждали у цьому плані, є металургійна галузь, яка зараз переживає найбільший спад виробництва за весь період незалежності України. У 2014 році обсяги металургійного виробництва скоротилися

на 15% у порівнянні з 2013 роком, а в січні-травні 2015 року вони склали лише 74,5% від цього показника в минулому році [1; 2].

Проте металургія і зараз займає важливе місце в економіці країни. Станом на кінець травня 2015 р. їй належить найбільша частка – 19% від всього обсягу реалізованої вітчизняної промислової продукції, або 28% від результату за переробною промисловістю [1]. Найбільші 27,3% в товарній структурі зовнішньої торгівлі країни за січень-квітень 2015 р. теж належать металургійним підприємствам [4]. Тому проблема збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищення ефективності діяльності металургійних компаній потребує негайного вирішення.

Розв'язання цього питання вимагає від керівництва підприємств ретельного аналізу їх економічного потен-

ціалу, а особливу увагу слід приділити виробничому потенціалу, оскільки він є базою конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, характеризує можливість виробляти потрібну продукцію і в необхідні терміни. Величина виробничого потенціалу необхідна для оцінки вартості підприємства та обґрунтування його інвестиційної привабливості. Тому питання достовірної його оцінки є важливим та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню та розвитку категорії «виробничий потенціал підприємства» присвячено праці вітчизняних та закордонних науковців Л.І. Абалкіна, В.М. Авдєєнко, В.А. Котлова, О.І. Анчишкіна, Б.Є. Бачевського, О.О. Решетняк, І.З. Должанського, Є.В. Лапіна, В.І. Лукінова, В.А. Свободіна, О.С. Федоніна, І.М. Репіної, О.І. Олексюк, Д.А. Чернікова та інших. Ними ретельно проаналізовано різні аспекти цього питання – визначення терміну «виробничий потенціал» та його складових, методологія оцінки, оптимізація структури, ефективність використання та напрями розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на ґрунтовну проробку поняття виробничого потенціалу, на сьогодні не існує загальноприйнятої точки зору щодо трактування терміну виробничого потенціалу, його складових, одиниць вимірювання. Відповідно, це призводить до наявності великої кількості підходів та методів його оцінки, котрі забезпечують зовсім різні результати та часто не враховують особливості формування потенціалу підприємств різних галузей.

Формулювання цілей статті. Цілями даної статті є уточнення визначення терміну «виробничий потенціал» та його місця у структурі сукупного потенціалу, обґрунтування методичних положень щодо його обчислення з урахуванням особливостей саме металургійних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз питання визначення головних складових системи сукупного економічного потенціалу підприємства дозволяє стверджувати, що до них доцільно віднести виробничий, фінансовий, інвестиційний, науково-технічний, інформаційний та ринковий потенціал. Виходячи з цього, на рисунку 1 наведено схему сукупного потенціалу підприємства та місце виробничого потенціалу в ній.

Як бачимо, виробничий потенціал може бути як меншим (ситуація А), так і більшим (ситуація Б) за ринковий потенціал.

Але об'єм виробництва завжди обмежується ринковим потенціалом, адже, виготовляючи продукцію, необхідно враховувати потенційний об'єм попиту на неї і частку ринку, яку займає підприємство.

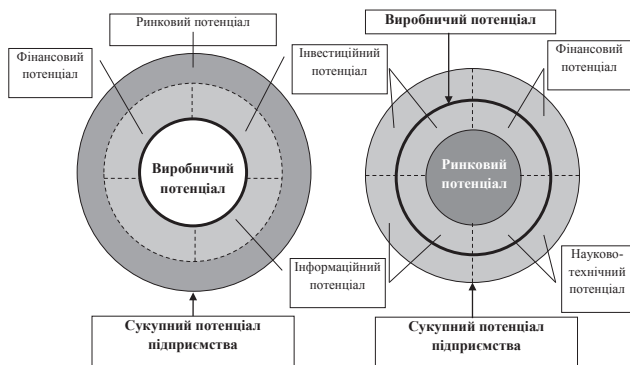

Рис. 1. Виробничий потенціал у системі сукупного потенціалу підприємства

У ситуації А підприємство може задіяти свій інформаційний, науково-технічний, фінансовий та інвестиційний потенціал та досягти максимально можливих обсягів продажу, тобто реалізувати свій ринковий потенціал. У ситуації Б підприємство недостатньо або нерационально використовує складові свого сукупного потенціалу, у зв'язку з чим обсяг виробництва, що відповідає частці ринку, котру займає підприємство, є меншим за його виробничу потужність, а виробничий потенціал є недостатньо реалізованим. Залежно від обставин, що склалися, підприємству потрібно або розширювати ринковий потенціал за рахунок нових видів продукції, що мають попит на ринку, або, якщо фінансовий та інвестиційний потенціали є низькими, а доходність функціонування задовольняє власника, продовжувати працювати.

Виходячи з цього можна стверджувати, що під виробничим потенціалом доцільно розуміти можливий випуск конкурентоспроможної продукції певного асортименту (сортаменту) при найбільш ефективному використанні виробничих ресурсів і компетенцій підприємства. Під компетенціями підприємства, у свою чергу, варто розуміти комплекс колективного знання, досвіду і здібностей учасників виробничого процесу, який, у поєднанні з технологією, дозволяє створювати (підтримувати) конкурентні переваги та забезпечувати неповторну відмінність підприємства в певному ринковому оточенні.

В теорії оцінки потенціалу існує два принципові підходи до визначення виробничого потенціалу: ресурсний (потенціал ототожнюється з наявними у підприємства ресурсами – чинниками виробництва [5; 8; 9; 10; 12]) та результатний (потенціал вимірюється певним обсягом матеріальних благ, що можна отримати в результаті функціонування підприємства [6; 7; 11]).

Виконаний критичний аналіз наявних методів оцінки виробничого потенціалу підприємства дозволяють дійти висновку, що отримати достовірне його значення можна лише з урахуванням чинників обох підходів.

Значна кількість науковців ототожнює виробничий потенціал підприємства з його виробничою потужністю. Вважаємо, що такий підхід доцільно прийняти, але за умови внесення певних уточнень.

Розуміючи складність виробничих процесів в металургії, необхідно виділити і врахувати особливості металургійних підприємств з точки зору чинників їх виробничого потенціалу.

По-перше, велика кількість підприємств містить у своїй структурі кілька металургійних переробів, або є комбінатами з повним циклом. Відповідно, більшість устаткування є агрегатами, що складаються з певної кількості машин, а їх продуктивність залежить від пропускної здатності іншого устаткування технологічного ланцюга.

По-друге, устаткування підприємств має тривалі терміни експлуатації. Динамічність діючих навантажень викликає велику кількість різновидів фізичного зносу агрегатів. Але на підприємствах у більшості випадків застосовуються стратегії регламентованих ремонтів і технічного обслуговування, якими передбачається проведення поточних та капітальних ремонтів, у процесі яких значна частка зносу усувається і період експлуатації машин продовжується.

По третє, устаткування вітчизняних металургійних підприємств характеризується значним рівнем морального зносу і його обов'язково треба врахувати при оцінці виробничого потенціалу. Моральний знос достатньо важко, але можливо частково усунути, запроваджуючи досягнення науково-тех-

нічного прогресу металургійної галузі і пропозиції персоналу підприємств.

Зазначені особливості необхідно врахувати при розробці методики оцінки виробничого потенціалу металургійних компаній.

Як відомо, на металургійних підприємствах виробнича потужність цехів, як правило, визначається за потужністю провідних агрегатів, а підприємства – за потужністю провідних цехів, тобто без урахування недостатньої пропускної здатності допоміжних ділянок. Час роботи і продуктивність в одиницю часу приймається для провідного агрегату на максимально можливому рівні, без урахування «вузьких» місць. Якщо модернізація або заміна агрегату, що є вузьким місцем у технологічному процесі, вимагає істотних інвестицій, часто виникає ситуація, що підприємство затверджує виробничу потужність (ВП) на рівні провідного агрегату, а вузьке місце так і не усувається. Тому при обґрунтуванні максимального річного обсягу виробництва – фактора виробничого потенціалу, слід оцінювати можливості «розширки» вузьких місць. Виходячи з цього, річний виробничий потенціал підприємства (ВППр) (виробничого підрозділу) пропонується розраховувати:

$$\text{ВППр} = \text{ВП} * \text{К}_{\text{вм}} \quad (1)$$

де $\text{К}_{\text{вм}}$ – коефіцієнт вузького місця, який у свою чергу визначається:

$$\text{К}_{\text{вм}} = \frac{\text{П}_{\text{вм}}}{\text{П}_{\text{на}}} \quad (2)$$

де $\text{П}_{\text{вм}}$ – продуктивність найбільш вузького місця;
 $\text{П}_{\text{на}}$ – продуктивність провідного агрегату.

Зрозуміло, що в умовах великого сортаменту продукції підприємства (цеху) показники варто приймати за умовним видом продукції.

За формулою (1) можна розрахувати річний виробничий потенціал підприємства, але ж, у зв'язку з постійним накопиченням фізичного та морального зносу основних виробничих фондів, слід розуміти, що в наступних роках ця величина зміниться. Крім того, необхідно врахувати наявні у підприємства можливості щодо розвитку виробничого потенціалу.

Як правило, виробничий потенціал розраховується в цілях визначення сукупного потенціалу підприємства при інвестуванні, оцінці вартості підприємств тощо. При цьому важливою проблемою є визначення кількості років, протягом яких буде зберігатися наявний виробничий потенціал. Тому вважається за потрібне враховувати тривалість функціонування виробничого потенціалу цеху (підприємства) (Т).

Очікуваний термін функціонування виробничого потенціалу підприємства (Т) обумовлений фізичним та моральним зносом виробничих фондів. Якщо опустити факт незначного, але поступового прискорення темпів накопичення фізичного зносу активів, і його різкого прискорення в кінці терміну експлуатації, то можна стверджувати, що очікуваний термін функціонування виробничої системи прямо пропорційний коефіцієнту придатності фондів ($\text{К}_{\text{п}}$) та зворотно пропорційний коефіцієнту зносу ($\text{К}_{\text{з}}$):

$$T = \frac{\text{К}_{\text{п}} * te}{\text{К}_{\text{з}}}, \quad (3)$$

де te – фактичний термін експлуатації основного агрегату.

Коефіцієнт зносу (і, відповідно придатності) повинен враховувати сукупний вплив і фізичного і морального зносу. Тому формула (3) буде мати вигляд:

$$T = \frac{\text{К}_{\text{п}} * te}{\text{К}_{\text{з}}} = \frac{\text{К}_{\text{фп}} * \text{К}_{\text{мп}} * te}{1 - \text{К}_{\text{фп}} * \text{К}_{\text{мп}}}, \quad (4)$$

де $\text{К}_{\text{фп}}$, $\text{К}_{\text{мп}}$ – відповідно, коефіцієнти фізичної та моральної придатності техніки.

Методи їх визначення з урахуванням особливостей устаткування металургійних підприємств було докладно обґрунтовано в дослідженнях Т.Г. Беня та О.В. Гончарук [13, с. 260-264; 14, с. 355-358].

Враховуючи вищевказане, формула досягнутого виробничого потенціалу (ВППд) матиме вигляд:

$$\text{ВППд} = \text{ВП} * \text{К}_{\text{вм}} * T \quad (5)$$

де ВП – виробнича потужність;

$\text{К}_{\text{вм}}$ – коефіцієнт вузького місця;

Т – очікуваний термін функціонування виробничого потенціалу підприємства, встановлений за формулою (4).

Відомо, що з роками темп науково-технічного розвитку прискорюється, що відповідно відобразиться на виробничому потенціалі. Тобто, щоб функціонувати в конкурентному середовищі, підприємство в будь-якому випадку має впроваджувати нові технології, більш продуктивне та економічне устаткування, сучасні методи реалізації продукції тощо. Також зростання виробничого потенціалу забезпечується наявними у підприємства виробничими компетенціями, тобто вмінням вдало скористатися досягненнями науково-технічного прогресу, сучасними методами маркетингу тощо.

Тому для оцінки перспективного виробничого потенціалу підприємства (ВППп) вважаємо за потрібне досягнутий потенціал (ВППд) скоригувати на передбачуваний темп його зростання (Тр_{впп}):

$$\text{ВППп} = \text{ВП} * \text{К}_{\text{вм}} * T * \text{Тр}_{\text{впп}}, \quad (6)$$

Коефіцієнт зростання виробничого потенціалу підприємства пропонується встановлювати з урахуванням поступового прискорення науково-технічного розвитку, що більшими чи меншими темпами відбувається в галузі, та можливостями конкретного підприємства розумно скористатися досягненнями науки і техніки, тобто рівнем виробничих компетенцій компанії.

Коефіцієнт зростання виробничого потенціалу підприємства ($\text{К}_{\text{рвпп}}$) можна розрахувати за такою формулою:

$$\text{К}_{\text{рвпп}} = \text{К}_{\text{нтр}} * \text{К}_{\text{к}} \quad (7)$$

де $\text{К}_{\text{нтр}}$ – коефіцієнт прискорення науково-технічного розвитку;

$\text{К}_{\text{к}}$ – коефіцієнт виробничих компетенцій підприємства.

Коефіцієнт прискорення науково-технічного розвитку ($\text{К}_{\text{нтр}}$) можна визначити на основі середнього темпу зростання кількості впроваджень нових технологічних процесів на металургійних підприємствах: із застосуванням маловідходних, ресурсозберігаючих, безвідходних технологій:

$$\text{К}_{\text{нтр}} = \sqrt[n]{\frac{B_n}{B_1}}, \quad (8)$$

де n – кількість останніх років, що аналізуються;
 B_1 , B_n – відповідно значення кількості впроваджень нових технологічних процесів у металургії в першому та останньому році періоду, що аналізується.

Ці дані приймаються на основі статистичної звітності, представленої державним комітетом статистики за останні 3-5 років.

Коефіцієнт виробничих компетенцій підприємства ($\text{К}_{\text{к}}$) має формуватися з урахуванням кількісних та якісних характеристик кадрової складової виробничого потенціалу підприємства, оскільки знання, досвід, здібності учасників технологічного процесу є чинниками рівня виробничих компетенцій підприємства та у поєднанні з техніко-технологічними здобут-

ками дозволяють створювати та підтримувати його конкурентоспроможність.

Показники, які формують виробничі компетенції, мають враховувати вікові характеристики працівників, рівень їх кваліфікації та зацікавленість у вдосконаленні виробничого процесу.

Виробничі компетенції підприємства пропонується визначати за наступними показниками: частка робітників середнього віку в загальній чисельності робітників (K_1), рівень втрат часу з вини робітників (K_2), питома вага робітників з вищою освітою (K_3), коефіцієнт відповідності кадрів профілю роботи (K_4), коефіцієнт середнього стажу роботи одного робітника в даній галузі (K_5), коефіцієнт інтенсивності підвищення кваліфікації (K_6), коефіцієнт схильності робітників до інновацій (K_7).

Дані коефіцієнти встановлюються шляхом співставлення фактичних показників підприємства з рекомендованими. Методи розрахунку, рекомендовані значення (Р) та пояснення щодо кожного з них сформульовано у таблиці 1.

Сукупний вплив наведених вище окремих чинників коефіцієнту виробничих компетенцій $K_1, K_2, \dots, K_7$ пропонується визначати за допомогою інтегрального показника, який формується на основі адитивного методу згортання показників.

Для відображення значущості чинників слід ввести вагові коефіцієнти, розраховані одним з методів експертних оцінок.

Таким чином, коефіцієнт виробничих компетенцій (K_k) можна визначити:

$$K_k = \frac{\sum_{i=1}^7 \left(\frac{K\phi_i}{K\rho_i} \right)^{m_i} * w_i}{\sum_{i=1}^7 w_i}, \quad (9)$$

де $K\phi_i, K\rho_i$ – відповідно фактичне та рекомендоване значення і-го показника виробничих компетенцій, $i = 1, 2 \dots 7$;

w_i – вагомість і-го показника виробничих компетенцій;

m_i – ступінь, що характеризує направленість показника (якщо його покращення проявляється в зростанні, ступінь приймається рівним одиниці, якщо в зниженні – мінус одиниці).

Значення K_k враховується в формулі (7) при обчисленні коефіцієнту росту виробничого потенціалу підприємства ($K_{рвп}$), який, в свою чергу, формує перспективний виробничий потенціал.

Запропонована методика дозволить оцінювати виробничий потенціал у цілому та його окремих виробничих підрозділів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямі. Виробничий потенціал є складною економічною категорією, визначення якого потребує одночасного врахування і ресурсів, наявних у підприємства, і результатів

Таблиця 1

 Складові коефіцієнту виробничих компетенцій (K_k), спосіб їх розрахунку та рекомендовані значення (Р)

Назва складової	Спосіб розрахунку	Р	Коментар
Частка робітників середнього віку в загальній чисельності робітників (K_1)	$K_1 = \frac{Ч_{ср}}{Ч_{вс}}$, де $Ч_{ср}$ – чисельність робітників середнього віку, осіб; $Ч_{вс}$ – середньоспискова чисельність персоналу, осіб.	1	Показує частку робітників віком 30-40 років в загальній чисельності працівників. Показник запропоновано виходячи з того, що у віці 30-40 років працівник вже набув певного досвіду та сформувався, як спеціаліст, має задовільний фізичний стан, створив сім'ю і може працювати з повною віддачею.
Рівень втрат часу з вини робітників (K_2)	$K_2 = \frac{В_v}{Ч_{ср}}$, де $В_v$ – витрати часу з вини робітників, год.	C*	Характеризує кількість простоїв на підприємстві з вини робітників в розрахунку на одного працівника. У випадку відсутності середньогалузевих значень допускається (замість $В_v$) співставлення коефіцієнтів використання робочого часу на підприємстві і середнього за металургійним виробництвом в країні (дані держкомстату).
Питома вага кадрів з вищою освітою (K_3)	$K_3 = \frac{Ч_{во}}{Ч_{ср}}$, де $Ч_{во}$ – середньоспискова чисельність робітників з вищою освітою, осіб.	C	Характеризує частку працюючих з вищою освітою в загальній чисельності працівників
Коефіцієнт відповідності кадрів профілю роботи (K_4)	$K_4 = \frac{Ч_{ас}}{Ч_{ср}}$, де $Ч_{ас}$ – чисельність робітників, що працюють за спеціальністю, осіб	1	Характеризує забезпеченість підприємства робітниками з необхідним професійним рівнем
Середній стаж роботи одного робітника в даній галузі (K_5)	$K_5 = \frac{С_c}{Ч_{ср}}$, де $С_c$ – сумарний стаж роботи всіх працівників на підприємстві.	5	З численних досліджень з менеджменту персоналу відомо, що в середньому цикл ефективної роботи працівника на одному місці триває близько п'яти років, після чого задоволеність від роботи, інтерес до неї та результативність суттєво знижується. Тому рекомендоване значення K_5 можна приймати на рівні 3-5 років, в залежності від галузі діяльності підприємства. У випадку металургійного підприємства, враховуючи складність його виробничого процесу, приймаємо не менше 5 років.
Коефіцієнт інтенсивності підвищення кваліфікації (K_6)	$K_6 = \frac{ПК_p}{Ч_{ср}}$, де $ПК_p$ – загальна кількість підвищень кваліфікації за рік.	1	Характеризує частку кількості робітників на підприємстві, що підвищили свій кваліфікаційний рівень. Ідеальний варіант, коли кожен працівник потрібним чином підвищує свою кваліфікацію.
Коефіцієнт інноваційності (K_7)	$K_7 = \frac{K_{рп}}{Ч_{ср}}$, де $K_{рп}$ – загальна кількість раціоналізаторських пропозицій персоналу.	C	Показує, скільки раціоналізаторських пропозицій в середньому запропоновано одним робітником і характеризує зацікавленість персоналу в розвитку виробничого потенціалу підприємства

* 1 – рекомендоване значення приймається за одиницю;

C – рекомендоване значення приймається на рівні середньогалузевого.

їх використання. На основі цього у роботі наведено уточнене визначення терміну «виробничий потенціал», під яким запропоновано розуміти можливий випуск конкурентоспроможної продукції певного асортименту (сортаменту) при найбільш ефективному використанні виробничих ресурсів і компетенцій підприємства.

Аналіз чинників виробничого потенціалу металургійних підприємств дозволив виявити особливості, які потрібно врахувати при його оцінці: підприємство містить в собі кілька переробів зі складними виробничими процесами; більшість устаткування є агрегатами, що складаються з певної кількості машин, а їх продуктивність залежить від пропускної здатності іншого устаткування технологічного ланцюга; тривалі терміни експлуатації; динамічність діючих навантажень викликає велику кількість різновидів фізичного зносу агрегатів; високий ступінь морального зносу, який може бути частково усунутий завдяки проведенню модернізацій та впровадженню нових технологій.

Враховуючи зазначені особливості, виробничий потенціал металургійного підприємства запропоновано визначати на основі виробничої потужності провідних агрегатів з урахуванням можливості «розширки» вузьких місць, а також очікуваного терміну функціонування виробничого потенціалу та темпу його зростання.

Для визначення терміну функціонування виробничого потенціалу розроблено спосіб, що ґрунтується на урахуванні значень фізичної та моральної придатності устаткування. Темп зростання виробничого потенціалу запропоновано обчислювати застосовуючи коефіцієнт прискорення науково-технічного розвитку галузі та інтегральний коефіцієнт виробничих компетенцій підприємства, який враховує сукупний вплив таких чинників: вікові характеристики персоналу, рівень його кваліфікації та зацікавленість в удосконаленні виробничого процесу, отриманні нових знань та впровадженні інновацій.

Значення вагомості вказаних чинників має встановлюватись одним з експертних методів, вибір якого ще потребує подальших досліджень в цьому напрямку.

Таким чином, дана методика дозволяє встановити не тільки досягнутий, а й перспективний виробничий потенціал, значення яких необхідне для обґрунтування ринкового потенціалу, доцільності інвестицій, для розрахунку вартості підприємства та прийняття рішень про купівлю-продаж компанії. Її перевагами

є можливість оцінки виробничого потенціалу підприємства в цілому та його окремих виробничих підрозділів, ґрунтування на достовірних показниках та отримання результату розрахунку у вигляді конкретного вимірника.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Індеси промислової продукції за видами діяльності за січень-травень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm0515_u.htm – 2015.
2. Індеси промислової продукції за видами діяльності за 2013–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.-2015.
3. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності за січень-квітень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0415_u.htm. – 2015.
4. Товарна структура зовнішньої торгівлі за січень-квітень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt0415_u.htm. 2015.
5. Авдеєнко В.М. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.М. Авдеєнко, В.А. Котлов. – М.: Экономика, 1989. – 423 с.
6. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, О.О. Решетняк, І.В. Заблудська. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
7. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
8. Лапін Є.В. Оцінка економічного потенціалу підприємства: монографія. – Суми: ІТД «Університетська книга», 2004. – 360 с.
9. Лукинов І.І. Аграрний потенціал: исчисление и использование // Вопросы экономики. – 1988. – № 1. – С. 10-18.
10. Свободин В.А. Определение производственного потенциала сельскохозяйственного предприятия // Международный сельскохозяйственный журнал. – 1987. – № 3. – С. 80.
11. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
12. Черников Д.А. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты // Экономические науки. – 1981. – № 10. – С. 88-96.
13. Гончарук О.В. Визначення зносу машин та устаткування металургійних підприємств / О.В. Гончарук, Т. Г. Бень // Вісник КТУ. – 2011. – Вип. 28. – С. 260-264.
14. Гончарук О.В. Методичні положення щодо оцінки виробничого потенціалу металургійних підприємств / О.В. Гончарук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 5. – С. 355-358.